

**Millest tekib ja kuidas hinnata asjade
keskkonnamõju?**

**Kuidas mõõta ja vähendada enda ja
kooli/ lasteaia keskkonnajalajälge?**

Marek Muiste

marek.muiste@heauslinn.ee

Sinu süsiniku jalajälg

2492 kg CO₂e

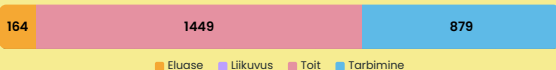
Eesmärk 2030. aastaks
2500 kg CO₂e

Oled kestliku eluviisi elav eeskuju

Sinu jalajälg on juba praegu tunduvalt väiksem kui keskmisel eestlasel. See on suurepärane! Ära ole tagasihoidlik – jaga oma hea ja kestliku elu saladusi ka sõpradega ja kutsu neid testi tegema! Ka meie koduplaneet tänab sind!



Vaata näpunäiteid just sulle



Sinu süsiniku jalajälg

3563 kg CO₂e

Eesmärk 2030. aastaks
2500 kg CO₂e

Oled vastutustundlik reisija

Armastad reisimist ja mõistad selle mõju planeedile. Kuid kas suure jalajäljega loomset päritolu toidu kõrvale mahuks iga nädal rohkem tervislikke taimseid maitseelamusi? Avasta veel võimalusi ja koosta isiklike soovitude põhjal oma kestliku eluviisi plaan!



Vaata näpunäiteid just sulle



Sinu süsiniku jalajälg

10786 kg CO₂e

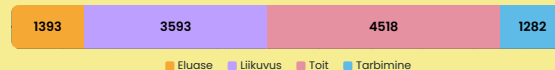
Eesmärk 2030. aastaks
2500 kg CO₂e

Oled nõudlik nautleja

Mõistad ostuvallikute mõju nii oma eluviisile kui keskkonnale ja eelistad kvaliteeti kvantiteedile. Kuid loomset päritolu toidu kõrvale mahuks iga nädal rohkem tervislikke taimseid maitseelamusi? Avasta võimalusi ja koosta isiklike soovitude põhjal oma kestliku eluviisi plaan!



Vaata näpunäiteid just sulle



Your carbon footprint

9128 kg CO₂e

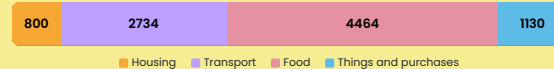
Target by 2030
2500 kg CO₂e

You are a wise home lover

You cherish and care for your home and its impact on the planet. When it comes to food, you may rely too much on an animal-based diet. You could try adding more vegetarian meals to your week. See what else you could do and build your plan from the recommendations tailored to you.



See the tips just for you



Sinu andmed võrdluses



Vaata nüüd, kuidas saaksid vähendada oma süsinikujalajälge

Vaata näpunäiteid just sulle



Sinu andmed võrdluses



Vaata nüüd, kuidas saaksid vähendada oma süsinikujalajälge

Vaata näpunäiteid just sulle

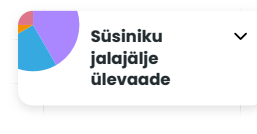


Sinu andmed võrdluses

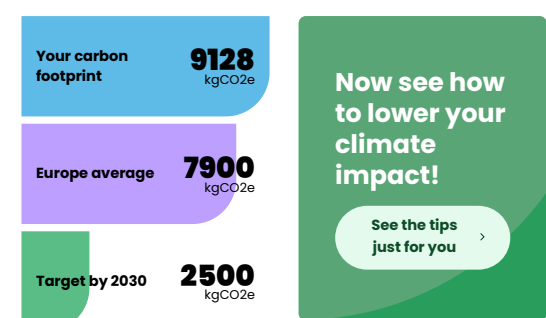


Vaata nüüd, kuidas saaksid vähendada oma süsinikujalajälge

Vaata näpunäiteid just sulle

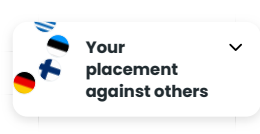
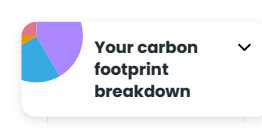


Compared to



Now see how to lower your climate impact!

See the tips just for you



Avasta, kuidas saad oma keskkonnamõju vähendada

Kas tead, kui mis on toidu tarbimise süsiniku

Avasta, kuidas saad oma keskkonnamõju vähendada

Kas tead, kui mis on toidu tarbimise süsiniku

Avasta, kuidas saad oma keskkonnamõju vähendada

Kas tead, kui mis on toidu tarbimise süsiniku jalajälg? Selle vähendamiseks on palju võimalusi ja mõned lihtsad näpunäited

See how you can lower your climate impact

Do you know how much CO₂ food consumption generates? There are many

Eesti kasutajate statistika

5934 Testi tehtud

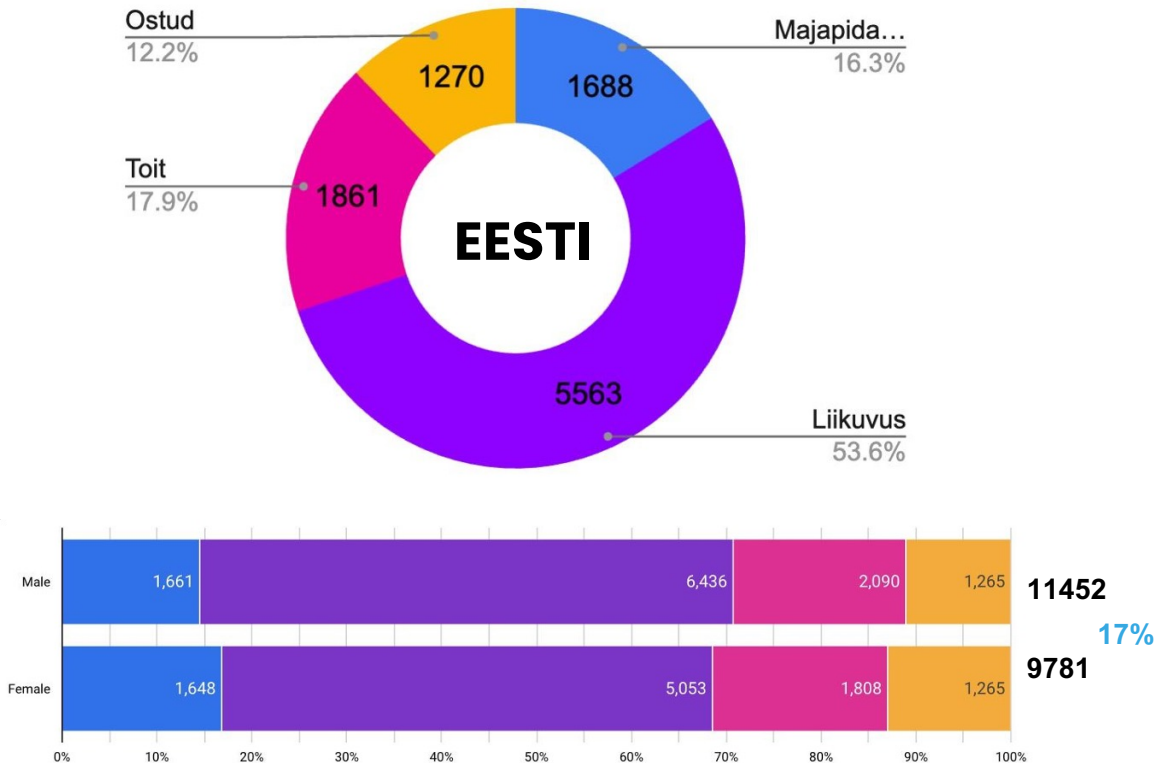
10 374 kg Testide keskmine CO2e jalajälg aastas

61 560 075 kg Testide CO2e jalajälg kokku

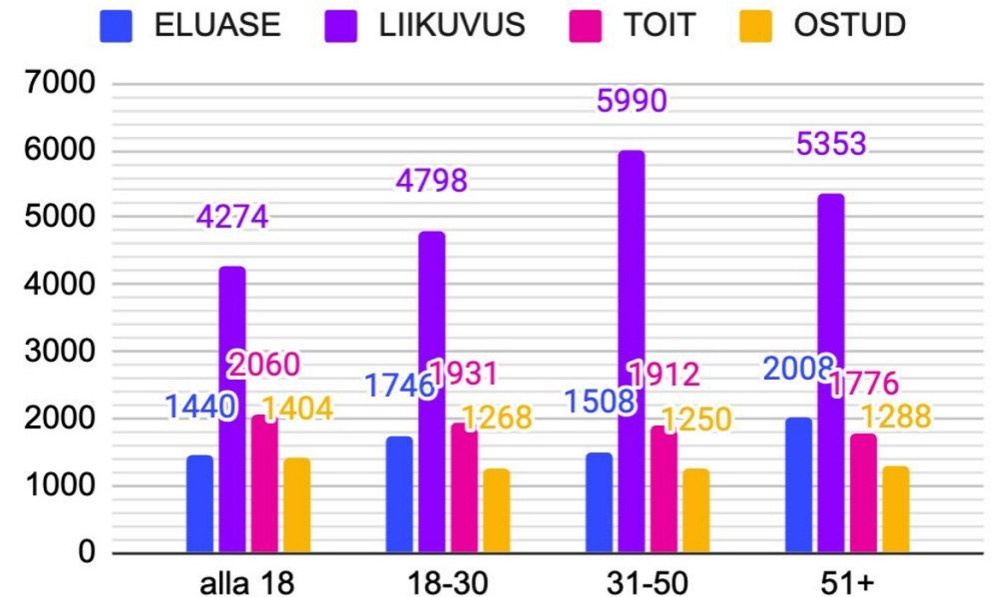
526 Plaane koostatud
9%

1946 kg Keskmine kgCO2e potentsiaal jalajälje vähendamiseks
18,8%

1 023 725 kg potentsiaal jalajälje vähendamiseks



Vanus



Asjade koguhind

Milline on asjade hind ja kuidas seda mõõta?

- Asjade koguhind = **materjali + tootmise + kasutuse + utiliseerimise** hind.
- Asjade maksumus = **materjali + tootmise + kasutuse + utiliseerimise** maksumus.
- Asjade kogu töö = **materjali + tootmise + kasutuse + utiliseerimise** töö.
- Asjade keskkonnajälg = **materjali + tootmise + kasutuse + utiliseerimise** keskkonnajälg.

Asjade mõju hindamiseks peame vaatama tooteahelat

Tooteahelad

Toodete keskkonnamõju hindamisel on tähtis tervikvaade so mõista tooteahelat kogu selle ulatuses ehk nõ hällist-hauani.

On tooteid, mille keskkonnamõju tuleneb peamiselt nende materjalide tootmisest (nt *kilekott, alumiiniumtooted, elektroonikatooted, tekstiilitooted, rõivad, lihatooidud**). Neid asju peame kasutama kaua ja hiljem suunama materjalide taaskasutusse.

On tooteid, mille keskkonnamõju tuleneb peamiselt nende tootmisprotsessist (nt *nutiseadmed, arvutid, kontoritehnika, klaastaara, valmistoit**). Neid asju peame kasutama kaua ja hiljem suunama uuskasutusse.

On tooteid, mille keskkonnamõju tuleneb peamiselt sellest, kuidas me neid kasutame (nt *mootorsõidukid, hooned, kodumasinad*). Neid asju ostes peame olema ettevaatlikud ja kasutama neid mõõdukalt ning heaperemehelikult.

On tooteid, mille keskkonnamõju tuleneb peamiselt nende utiliseerimisest (nt orgaanilised jäätmed, tuumajäätmed). Neid asju peame käitlema ja utiliseerima korrektselt ja võimalusel vältima nende tekkimist.

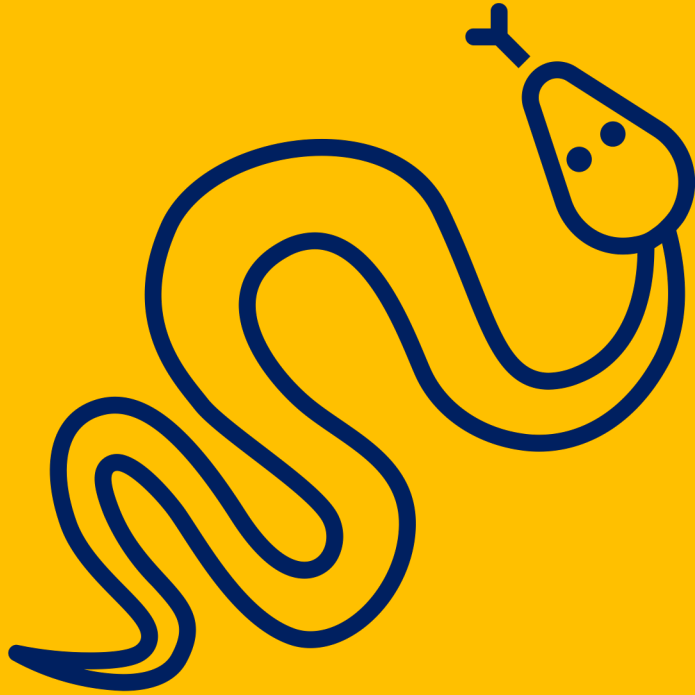
Energiakandjate, magevee ja uute materjalide kasutus on oluline tooteahela kõikides etappides, samuti kohalik (õhu)reostus. Fossiilkütustemahukas majandus muudab keskkonda koormavaks ka kõige tavalisemad tooted ja kaubad.

Igavesed materjalid

Leidub materjale, tehnoloogiaid, tooteid ja jäätmeid, mille keskkonnamõju ei ole võimalik vältida või vähendada. Ainus keskkonnahoidlik võimalus on nende tootmist ja kasutamist vältida.

- *Freoonid* põhjustavad pikaajalisi muutusi atmosfääri ülemistes kihtides ja osoonikihi hõrenemist.
- *Fossiilkütuste* suuremahuline kasutus muudab üleilmset süsinikutasakaalu, tekitab kasvuhooneefekti ja põhjustab kliimamuutusi.
- *Plastikasutus* põhjustab plastireostust, mis läbi veeringe jõuab elusloodusse sh mikroplastina inimese organismi.
- *Radioaktiivsete* materjalide kasutus põhjustab radioaktiivse kiirguse pikaajalist kasvu lokaalselt ja globaalselt.

Tooteahelad: maod ja ämblikud



Ettevaatust: ämblik-ämblikud!



Toodete jalajälje arvutamine koolis

- **Kodu või kooli energiatarbimise jalajälje arvutamine** kasutades digitaalseid tarbimisandmeid (elering.ee vms) ja avalikke andmestike (tarbitud elektri segajäägi raportid vms);
- **Tooteahelate analüüs** näidistoote alusel: koostis, päritolumaa, tootmisprotsess, kasutatud materjalid ja tehnoloogiad;
- **Toote eluea pikendamise** harjutus: keskmine eluiga, võimalikud vead, parandusprotsess, vajalikud tööriistad, töövõtted ja oskused;
- **Toodete keemilise koostise määramine** näidistoote põhjal (vt järgmist slaidi).